

Projekt

(0006. 63.2025)

z dnia 19 września 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W CZARNEM**

z dnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czarne na lata 2025-2027

Na podstawie art.18 ust.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r., poz. 1153) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r., poz. 49) Rada Miejska w Czarne uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Czarne na lata 2025-2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Czarne.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały nr

Rady Miejskiej w Czarne

z dnia.....2025 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE CZARNE NA LATA 2025 - 2027

I. WPROWADZENIE

Rodzina stanowi podstawową i najważniejszą jednostkę życia społecznego, odpowiedzialną za wychowanie, opiekę oraz socjalizację młodego pokolenia. To właśnie w rodzinie dzieci zdobywają pierwsze doświadczenia, kształtują swoje postawy, wartości oraz uczą się funkcjonowania w społeczeństwie.

Wzrost konsumpcji oraz podnoszące się standardy życia sprawiają, że współczesne rodziny muszą stawić czoła coraz większym wymaganiom finansowym. Te zmiany często prowadzą do osłabienia więzi emocjonalnych i pogorszenia relacji między członkami rodziny. W rezultacie może dochodzić do zaniedbywania obowiązków rodzicielskich, co niejednokrotnie skutkuje problemami wychowawczymi, trudnościami w małżeństwach, a także zwiększonym ryzykiem sięgania po substancje psychoaktywne, jak alkohol czy narkotyki.

Dziecko oraz rodzina wymagają szczególnej uwagi, wsparcia i ochrony. Prawidłowo działająca rodzina stanowi naturalne, niezastąpione środowisko dla harmonijnego rozwoju dziecka. To właśnie w rodzinie zainicjowane zostają procesy determinujące właściwe funkcjonowanie całego społeczeństwa. Jest ona instytucją, która formuje tożsamość jednostki oraz kształtuje jej postawy. W jej ramach wykształca się hierarchia wartości, kodeks norm etycznych, a także fundament moralny dzieci i młodzieży. Jedynie rodzina, funkcjonująca w sposób optymalny, jest w stanie wychować młode pokolenie, które będzie posiadać silne poczucie własnej wartości, aspiracje, zdolność do empatii oraz predyspozycje do tworzenia kolejnych prawidłowo działających komórek społecznych. Rodzina powinna stanowić dla każdego człowieka ostateczną przystań, oazę i wzorzec wskazujący właściwą ścieżkę. Jest ona kluczowym elementem w formowaniu postaw oraz nadawania sensu istnieniu człowieka. Zdarza się jednak, że na jej prawidłowe funkcjonowanie wpływają różnorodne czynniki, których oddziaływanie czyni rodzinę dysfunkcyjną. W takiej sytuacji rodzina traci zdolność do wypełniania swoich obowiązków wobec dzieci i nie jest w stanie efektywnie rozwiązywać swoich problemów oraz przezwyciężać kryzysów.

Rozpad rodziny, problemy wychowawcze, utrata poczucia bezpieczeństwa oraz nasilające się konflikty przyczyniają się do wzrostu negatywnych zjawisk społecznych, które wymagają interwencji zewnętrznej oraz zaangażowania zasobów społecznych. Długotrwałe trwanie rodziny w stanie kryzysu może prowadzić do zerwania więzi rodzinnych i w konsekwencji do konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Problemy, z jakimi zmagają się rodziny, często mają złożony charakter, co wymaga zastosowania interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań przez wszystkie instytucje wspierające dziecko. Kluczowe jest zapewnienie rodzinom odpowiedniego wsparcia, aby mogły one prawidłowo pełnić swoje funkcje. Osłabienie rodziny, zarówno w kontekście materialnym, jak i emocjonalnym, wymaga stanowczej interwencji ze strony państwa. Wszystkie działania podejmowane na rzecz dobra dziecka i jego rodziny muszą być skoordynowane i dostosowane do potrzeb poszczególnych jej członków. Najważniejsze jest, aby pracować

z rodziną w jej naturalnym środowisku, oferując różnorodne formy wsparcia bez konieczności rozdzielania jej członków. Wsparcie instytucjonalne powinno koncentrować się na pomocy w odzyskaniu przez rodzinę zdolności do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Gmina Czarne od lat prowadzi działania wspierające rodziny zmagające się z trudnościami. Jednakże, z uwagi na rosnące zagrożenia, konieczna jest dalsza realizacja programu wspierania rodziny, która stanowi fundament dla rozwoju młodego pokolenia i jego prawidłowego wychowania. W związku z tym wspieranie rodziny, szczególnie w sytuacjach kryzysowych, ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia stabilności społecznej oraz prawidłowego rozwoju najmłodszych członków społeczeństwa. W tym kontekście, na poziomie lokalnym, niezwykle istotną rolę odgrywa polityka prorodzinna realizowana przez jednostki samorządu terytorialnego.

Działania służb i instytucji powołanych do pracy na rzecz dobra rodziny i dziecka powinny być zintegrowane ponieważ problemy występujące w rodzinie są złożone i wymagają interdyscyplinarnej współpracy. Choroba alkoholowa rodziców, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wypadki losowe to główne problemy dezorganizujące życie rodzin. Różnorakie formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej należy docenić i ciągle udoskonalać. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać, wspomagać aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Wsparcie rodziny powinno być wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Główną zasadą powinna być zasada pomocniczości. Działania przyniosą najlepszy efekt gdy będą odbywać się za zgodą rodziny i z jej aktywnym udziałem. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, winna być kompleksowa i obiektywna. System wsparcia powinien obejmować zarówno rodziny biologiczne jak i zastępcze. Gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, podstawowym celem pracy z rodziną biologiczną będzie jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Wszelkie działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są również ważne ze względów społecznych i ekonomicznych, konieczne z uwagi na obniżenie kosztów związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Do zadań własnych gminy należy m.in. tworzenie 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027, opracowany zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jest odpowiedzią na potrzeby rodzin zamieszkujących teren naszej gminy. Program ten jest częścią szerszej polityki społecznej gminy, której celem jest wsparcie rodzin w pełnieniu ich podstawowych funkcji wychowawczych, opiekuńczych i edukacyjnych. Został on stworzony w wyniku diagnozy sytuacji lokalnej, przy uwzględnieniu szczególnych potrzeb rodzin, które borykają się z problemami materialnymi, wychowawczymi lub zdrowotnymi. Program wyznacza ramy działań mających na celu wspieranie rodzin, które zmagają się z trudnościami w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program ten skoncentruje się na odbudowie zdolności rodzin do prawidłowego funkcjonowania, przede wszystkim poprzez bezpośrednią pracę z rodzinami oraz zapewnienie wsparcia w zakresie opieki i wychowania dzieci. Kontynuując działania poprzedniego Programu, nowa edycja Programu stawia na rozwój działań profilaktycznych oraz osłonowych, mających na celu zapobieganie marginalizacji i społecznemu wykluczeniu rodzin. Kluczowym założeniem jest zapewnienie poczucia bezpieczeństwa i gwarancji wsparcia instytucjonalnego rodzinom zagrożonym spadkiem standardu życia. Każda rodzina w potrzebie powinna mieć pewność, że może liczyć na adekwatną pomoc ze strony odpowiednich instytucji. Istotnym celem Programu jest zintegrowanie działań samorządowych z aktywnościami innych podmiotów, w celu stworzenia konkretnego systemu wsparcia dla rodzin, szczególnie tych, które napotykają trudności w pełnieniu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program ma na celu wzmocnienie współpracy różnych instytucji, by efektywnie wspierać rodziny w ich codziennych wyzwaniach i przywrócić im zdolność do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

II. UZASADNIENIE KONTYNUACJI PROGRAMU

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny. W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji, tj. Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnem, placówek oświatowych, służby zdrowia, Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Człuchowie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czarnem, Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Czarne, Policji i Sądu, a także Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka w Czarnem. Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Gmina Czarne realizuje zapisy w/w ustawy w zakresie zatrudniania asystenta rodziny.

Obecnie w Ośrodku Pomocy Społecznej w Czarnem zatrudnionych jest 2 asystentów rodziny. Ich rola zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całłościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, problem w pełnieniu ról rodzicielskich itp. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest nie dopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny.

W przypadku nie możliwości zapewniania opieki i wychowywania dzieci przez rodzinę powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

III. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wynikających z zapisów art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zadaniem własnym gminy. Opracowanie programu oraz jego wdrażanie będzie realizowane w oparciu o następujące przepisy prawne:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej,
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii,
6. Ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.
7. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,

IV. ORGANIZACJA WSPIERANIA RODZINY

Obowiązek wspierania rodziny oraz organizacja pieczy zastępczej w zakresie ustawowym spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Ustawa określa podział kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami, który przedstawia się następująco:

GMINA	POWIAT
·Profilaktyka – wspieranie rodziny Asystent rodziny Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	·Rodzinna Piecza zastępcza i instytucjonalna Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej Adopcje w Ośrodkach Adopcyjnych Rodziny zastępcze i domy dziecka Placówki opiekuńczo – wychowawcze Usamodzielnienie Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator) Rodziny pomocowe

Do zadań gminy, w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanej formie pieczy zastępczej. Gmina

właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

V. DIAGNOZA ŚRODOWISKA I PROBLEMU NA TERENIE GMINY CZARNE

Gmina Czarne jest gminą miejsko-wiejską leżącą w powiecie Czulchowskim w województwie pomorskim. Powierzchnia gminy wynosi 235km². W skład gminy wchodzi 21 miejscowości w tym 10 sołectw Nadziejewo, Bińcze, Krzemieniewo, Wyczechy- Łoża, Sokole, Domisław, Raciniewo, Kijno, Biernatka, Sierpowo. Na dzień 31 grudnia 2024r. liczba ludności Gminy Czarne wynosiła 8427 osób, wśród których: 4304 stanowiły kobiety, natomiast 4123 osoby to mężczyźni. Gmina Czarne z roku na rok boryka się z problemem demograficznym. Liczba mieszkańców systematycznie spada, co wynika z malejącej liczby urodzeń oraz zmniejszającej się populacji osób w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie zauważalny jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co sugeruje starzenie się społeczeństwa. Dane ukazuje poniższa tabelka.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Czarne w latach 2022-2024r.

Mieszkańcy	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Wiek przedprodukcyjny	1528	1460	1391
Wiek produkcyjny	5141	5047	5001
Wiek poprodukcyjny	1954	2009	2035
Ogółem	8623	8516	8427

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Podobnie jak wiele innych gmin w Polsce, Czarne zmagają się z problemem starzejącego się społeczeństwa. Liczba osób w wieku emerytalnym rośnie, co prowadzi do obciążenia systemów społecznych i zdrowotnych. Jednocześnie obserwuje się stosunkowo niski wskaźnik urodzeń, co może w przyszłości wpłynąć na dalsze zmniejszanie liczby mieszkańców.

- Rynek pracy: Czarne, jak wiele mniejszych gmin, ma ograniczoną liczbę lokalnych miejsc pracy, zwłaszcza w sektorach zaawansowanych technologii i usług. Głównym miejscem zatrudnienia na terenie Czarne jest Zakład Karny, Jednostka Wojskowa, sektory gospodarcze które obejmują leśnictwo oraz niewielki przemysł. W związku z tym część mieszkańców dojeżdża do pracy w większych miastach, takich jak Szczecinek, Czulchów, Chojnice.

- Infrastruktura społeczna: Gmina ma rozwiniętą infrastrukturę edukacyjną na poziomie podstawowym i średnim, jednak młodzież chcąc kontynuować naukę na poziomie wyższym często musi wyjeżdżać do innych miast. Istnieją również placówki zdrowotne, jednak bardziej zaawansowana opieka medyczna wymaga dojazdów do pobliskich miast.

- Aktywność społeczna: W gminie działają organizacje i grupy społeczne, które angażują się w działalność kulturalną, sportową i rekreacyjną. Lokalne wydarzenia, takie jak festyny, imprezy sportowe czy spotkania społeczne, są ważnym elementem życia społecznego.

- Problemy społeczne: Jak w wielu małych gminach, także w Czarne można zaobserwować pewne problemy społeczne, takie jak bezrobocie (choć w skali kraju jest ono relatywnie niskie) oraz związane z tym zjawiska, np. marginalizacja społeczna niektórych grup.

Sytuacje demograficzna i społeczna Gminy Czarne, zmagająca się z problemami starzejącego się społeczeństwa oraz migracji młodych ludzi, wpływa nie tylko na ogólne funkcjonowanie lokalnej społeczności, ale również bezpośrednio na sytuację rodzin.

W obliczu wyzwań demograficznych to właśnie rodziny stanowią fundament każdej społeczności, a ich kondycja odzwierciedla większe problemy, z jakimi mierzy się gmina. W szczególności dotyczy to rodzin w kryzysie, które wymagają specjalnego wsparcia, by poradzić sobie z trudnościami. Rodziny w gminie często borykają się z wyzwaniami, takimi jak bezrobocie, trudności finansowe czy zdrowotne, co destabilizuje

funkcjonowanie domowe. W efekcie niektóre z tych rodzin wchodzi w stan kryzysu, objawiający się zarówno problemami ekonomicznymi, jak i emocjonalnymi. Z perspektywy polityki społecznej kluczowe znaczenie ma zdolność rodziny do przewyższania kryzysów oraz radzenia sobie z różnorodnymi wyzwaniami życiowymi. W każdej lokalnej społeczności pewna część rodzin zmagają się z tymczasowymi lub przewlekłymi problemami, co sprawia, że potrzebują one wsparcia w różnych aspektach swojego życia. Na terenie Gminy Czarne jednostką inicjującą działania pomocowe z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Pomoc udziela się w szczególności z powodu ubóstwa, bezrobocia, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawności, długotrwałej choroby w tym alkoholizmu i inne według kryterium losowości, stanowiącej powód przyznania pomocy (przy łącznym spełnieniu kryterium dochodowego kwalifikującego do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej). Dotyczy osób i rodzin, korzystających ze świadczeń przyznanych decyzją administracyjną.

Pełne zestawienie środowisk objętych pomocą według powodów przedstawia tabela nr 2.

Tabela 2. Liczba środowisk objętych pomocą społeczną (według powodów) w 2024 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	
	Ogółem	w tym: na wsi
Ubóstwo	62	29
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	2	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym:	46	24
wielodzietność	32	16
bezrobocie	80	36
niepełnosprawność	124	54
długotrwała lub ciężka choroba	123	52
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	31	11
rodziny niepełne	30	10
rodziny wielodzietne	3	2
Przemoc domowa	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	34	8
Narkomania	5	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu Zakładu Karnego	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały statut uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0
Zdarzenie losowe	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnej, rok 2024

Powyższe dane wskazują, że kwestia niepełnosprawności jest czynnikiem dominującym w strukturze udzielania pomocy, kolejnym przeważającym powodem jest ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa. Bardzo często zdarza się, że w jednej rodzinie występuje kilka powodów trudnej sytuacji jednocześnie. Ośrodek daje tym osobom i rodzinom możliwość wsparcia w następujących formach:

1. Pomoc społeczna – świadczenia pieniężne, m.in. zasiłki stałe, okresowe, celowe i specjalne celowe oraz świadczenia niepieniężne, m.in. schronienie, potwierdzenie prawa

do świadczeń opieki zdrowotnej, praca socjalna, usługi opiekuńcze, opieka wytchnieniowa, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami.

2. Pomoc osobom uzależnionym od alkoholu i innych nałogów, tj. działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

3. Pomoc osobom doznającym przemocy domowej i osobom stosującym przemoc domową, m.in. działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.
4. Poradnictwo specjalistyczne, tj. terapeutyczne, psychologiczne, prawne.
5. Pomoc asystenta rodziny.
6. Świadczenia rodzinne, tj. zasiłki rodzinne, świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki pielęgnacyjne, specjalne zasiłki opiekuńcze, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, świadczenie rodzicielskie.
7. Fundusz alimentacyjny.
8. Karta Dużej Rodziny.

Narastającym problemem o poważnych konsekwencjach jest alkoholizm. Uzależnienia, w szczególności choroba alkoholowa, wymagają kompleksowego wsparcia, zarówno w zakresie uznania problemu przez osobę dotkniętą, jak i podjęcia skutecznych działań naprawczych. Problem ten dotyczy nie tylko osoby uzależnionej, ale również jej najbliższych, prowadząc do współuzależnienia, często do przemocy co stanowi poważne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania rodziny. W ramach swoich działań asystenci rodzin współpracują również z rodzinami, w których występuje problem przemocy domowej. Zadaniem asystentów jest wsparcie rodziny w przezwyciężaniu trudności, pomoc w odbudowie relacji rodzinnych oraz zapewnienie dzieciom i opiekunom odpowiedniego wsparcia w sytuacjach kryzysowych. W Gminie Czarne funkcjonuje system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty na interdyscyplinarnej współpracy instytucji i podmiotów, prowadzonej w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz pracy powoływanych przez Zespół grup pomocowo-diagnostycznych realizujących procedurę „Niebieskie Karty” w indywidualnych przypadkach. Wiodącą rolę w realizacji zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w Gminie Czarne, pełni Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnem.

Skalę zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Czarne w latach 2022 - 2024 obrazuje poniżej Tabela nr 3.

Tabela 3. Liczba wdrożonych oraz zakończonych procedur Niebieskich Kart w rodzinach w ostatnich latach

Rok	Ilość wdrożonych niebieskich kart	Ilość zakończonych niebieskich kart
2022	20	15
2023	17	15
2024	19	22

Źródło: Opracowane na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnem,

W powyższych latach realizowane były również procedury Niebieskich Kart z poprzednich lat, dlatego w rubryce III może wystąpić wyższa liczba niż w rubryce II.

W sytuacji braku współpracy ze strony rodziców z asystentem rodziny oraz rażących zaniedbań godzących w dobro dziecka, właściwe instytucje mają obowiązek interweniowania w imię nadrzędnego priorytetu ochrony dobra dziecka, w tym spoczywa na nich obowiązek informowania sądu rodzinnego o trudnej sytuacji dzieci w rodzinie, a w przypadku występowania jakiejś formy krzywdzenia dziecka również obowiązek zawiadomienia prokuratury/policji. W sytuacji, gdy rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub te prawa zostają im ograniczone, Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem pieczy zastępczej, poprzez umieszczenie go poza rodziną biologiczną.

Poniższa Tabela nr 4 przedstawia dane dotyczące dzieci z terenu Gminy Czarne umieszczonych na podstawie zarządzenia sądu rodzinnego w pieczy zastępczej w latach 2022-2024 oraz ponoszonych kosztów z tego tytułu.

Tabela nr 4: Wykaz dzieci z terenu Gminy Czarne umieszczonych w pieczy zastępczej oraz odpłatność za pobyt

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej/placówce opiekuńczo - wychowawczej	Kwota odpłatności w zł.
2022	31	225.076,80

2023	36	422.574,87
2024	41	593.134,76

Źródło: Opracowane na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnem,

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stworzyła możliwość przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom poprzez wspieranie rodzin, w tym m.in. poprzez asystenta rodziny. Środek Pomocy Społecznej w Czarnem zatrudnia dwóch asystentów rodzin. Systemi rodziny realizują działania w miejscu zamieszkania rodziny lub w innym miejscu wskazanym przez rodzinę. Po dokonaniu diagnozy sytuacji w rodzinie, określenia zasobów, ograniczeń, oczekiwań oraz potrzeb rodziny, asystenci rodziny opracowują przy współudziale rodziny oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym plan pracy z rodziną.

Tabela nr 5: Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2022 – 2024

Rok	Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny
2022	32
2023	34
2024	36

Źródło: Opracowane na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnem

Jak wynika z powyższej tabeli w 2024r. wsparciem asystenta rodziny zostało objętych 36 rodzin, w których przebywało 85 dzieci. Środowiska w których występują problemy opiekuńcze – wychowawcze i nie tylko, zaliczane są do grupy wysokiego ryzyka. Dysfunkcje te wymagają stałego monitorowania rodzin przez pracowników socjalnych i asystentów rodzin.

Do pracy z asystentem zobowiązuje także Sąd Rodzinny na mocy postanowienia. Asystent pracuje zarówno z rodziną, która jest zagrożona umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej, jak i w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Współpracuje wówczas m. in. z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, placówką opiekuńczo-wychowawczą.

Poniższa Tabela nr 6 przedstawia dane, dotyczące asystenta rodziny zobowiązanego do współpracy z rodziną przez Sąd Rodzinny

Tabela nr 6: Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny zobowiązanego przez Sąd w latach 2022 – 2024

Rok	Liczba rodzin, objętych wsparciem asystenta rodziny, zobowiązanego przez Sąd
2022	4
2023	8
2024	8

Źródło: Opracowane na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnem

Jak wynika z powyższej tabeli w 2024r. Asystent Rodziny został zobowiązany przez Sąd Rodzinny do współpracy z 8 rodzinami. Są to rodziny z terenu gminy Czarne, jak również rodziny które przeprowadziły się na teren Naszej gminy z wydanym postanowieniem o objęcie pomocą w formie asystenta rodziny zagrożonymi pozbawieniem praw rodzicielskich do dzieci. W wielu przypadkach są to rodziny zamieszkujące teren Naszej Gminy czasowo, spowodowane jest to często „korzystnymi” warunkami wynajmu lokalnych mieszkań, jak również migracja kobiet za partnerami, którzy przebywają w Zakładzie Karnym w Czarnem.

VI. ANALIZA SWOT

Opracowana diagnoza, a także potrzeby i oczekiwania zgłaszane przez osoby działające w obszarze wsparcia rodziny umożliwiły sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia systemu wsparcia rodziny w Gminie Czarne.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Obowiązujące akty prawne i programy oraz strategię.	1. Bierna postawa wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie.
2. Zwiększenie kompetencji kadr odpowiedzialnych	

za wspieranie rodzin z dziećmi. 3. Zatrudnienie asystenta rodziny. 4. Dobra współpraca z instytucjami: służbą zdrowia, policją, placówkami oświatowymi, Sądem, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną. 5. Oferta wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla rodzin i osób przeżywających problemy. 6. Poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym. 7. Znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. 8. Zabezpieczenie w budżecie środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczę zastępczą	2. Mała świadomość i wiedza społeczna na temat wspierania rodziny i pieczy zastępczej. 3. Niewystarczająca liczba specjalistów pracy z rodziną. 4. Problemy ekonomiczne rodzin. 5. Niska świadomość w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych. 6. Niechęć do udziału w zajęciach grupach wsparcia i innych inicjatywach integracyjnych podnoszących kompetencje. 7. Niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przewyższaniu sytuacji kryzysowych. 8. Brak rodzin wspierających. 9. Brak placówki wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin zagrożonych marginalizacją. 10. Brak Szkoły dla Rodziców.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Aktywność samorządu gminy w osiąganiu standardów ustalonych zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. 2. Edukacja rodziców, w szczególności poprzez radzenie sobie ze stresem, agresją bezradnością, zarządzanie budżetem domowym. 3. Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę. 4. Realizacja rządowych programów i możliwość pozyskiwania funduszy unijnych. 5. Rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym. 6. Współpraca rodzin dysfunkcyjnych z asystentem rodziny. 7. Rozwój pracy socjalnej z rodzinami i dziećmi. 8. Możliwość dalszego podnoszenia kwalifikacji przez pracowników OPS w Czarnem.	1. Wielopokoleniowość rodzin korzystających z pomocy. 2. Wzrost kosztów utrzymania rodzin. 3. Niskie kompetencje opiekuńczo – wychowawcze. 4. Występowanie zjawisk patologicznych takich jak: agresja, przemoc w rodzinie, uzależnienia od alkoholu. 5. Wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży. 6. Występowanie zjawiska osłabienia autorytetu rodziny i więzi międzypokoleniowych. 7. Występowanie zjawiska przerzucania odpowiedzialności za wychowanie dzieci na inne podmioty i instytucje. 8. Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, roszczeniowość postaw, niechęć do współpracy.

Powyższa analiza SWOT została skonstruowana w oparciu o stan wiedzy i doświadczenie pracowników OPS w Czarnem oraz osób zajmujących się pomocą rodzinie. Ciągły monitoring spraw związanych z pomocą społeczną, znajomość występowania problemów i tematyki związanej z szeroko rozumianą polityką prorodziną i społeczną pozwoliło na wyodrębnienie przedstawionych w analizie słabych i mocnych stron, jak również szans i zagrożeń. Z analizy SWOT wynika, że posiadane zasoby powinny stanowić solidną podstawę do skutecznych działań w przyszłości i wyznaczają kierunki działań na kolejne lata.

VII. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są w szczególności:

Rodziny, w tym niewydolne wychowawczo, niezaradne życiowo,

Rodziny żyjące w ubóstwie, w tym dotknięte bezrobociem,

Rodziny dotknięte przemocą,

Dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym,

Rodziny z problemem długotrwałej choroby i niepełnosprawności.

Program skierowany jest przede wszystkim do wszystkich rodzin wychowujących dzieci na terenie Gminy Czarne, w szczególności tych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Program adresowany jest również do rodzin, którym Sąd ograniczył władzę rodzicielską lub które zostały pozbawione władzy rodzicielskiej, a także tych których dzieci przebywają już w pieczy zastępczej. Jego realizacja polegać będzie na zasadach współdziałania w koalicji z partnerami środowiska lokalnego, tj. instytucje państwowe, samorządowe, służba zdrowia, organizacje pozarządowe oraz innymi podmiotami, które specjalizują się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny. Dzięki wspólnie podejmowanym działaniom dopracowane zostaną odpowiednie warunki i możliwości do wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie.

VIII. CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE

CEL GŁÓWNY:

Pomoc rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych.

CEL SZCZEGÓŁOWY:

1. Diagnoza środowiska rodzinnego:
 - a) rozpoznawanie sytuacji rodzin w Gminie;
 - b) analiza i przyczyny kryzysu problemów w rodzinie;
 2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny:
 - a) zapewnienie pomocy materialnej rodzinom wymagającym wsparcia;
 - b) realizacja „Programu posiłek w szkole i w domu”;
 - c) pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów „Stypendia szkolne”,
 - d) realizacja rządowego programu dla rodzin wielodzietnych (Karta Dużej Rodziny)
 3. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom biologicznym, aby mogły pełnić właściwie funkcje opiekuńczo –wychowawcze:
 - a) pomoc w dostępie rodzinom przeżywających trudności do konsultacji specjalistycznych: –Poradni Psychologiczno –Pedagogicznej, Poradni Terapeutycznej, Poradni Uzależnień i Współzależnień od Alkoholu itp.,
 - b) wspieranie kobiet w ciąży i rodzin zgodnie z ustawą z 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „za życiem”;
 - c) zabezpieczenie pomocy specjalistycznej;
 - d) zapewnienie pomocy w formie wsparcia asystenta rodziny dla rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi;
 - e) rozwijanie interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemów rodzin;
 4. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej:
 - a) współpraca z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej;
 - b) udział w spotkaniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej;
 - c) interdyscyplinarne działania zapobiegające umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
 5. w tym pomoc: socjalna, poradnictwo prawne, rodzinne, itp.;
- Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących, w szczególności poprzez:
- a) Współpracę z przedstawicielami poszczególnych instytucji poprzez monitorowanie rodzin zagrożonych dysfunkcjami w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych;
 - b) Doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych, asystentów rodzin poprzez udział w szkoleniach, warsztatach oraz konferencjach;

c) Profilaktykę i edukację rodzin;

IX. REALIZATORZY PROGRAMU

Program realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnem przy udziale:

1. Urzędu Miasta i Gminy Czarnie;
2. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
3. Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
4. Posterunek Policji w Czarnem;
5. Sądu Rejonowego - III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Człuchowie;
6. Zespołu Kuratorskiego(kuratorzy społeczni i zawodowi);
7. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Zdrowia "NOVO-MED" w Czarnem;
8. Pomorski Ośrodek Diagnostyki Medycznej „PODIMED”
9. Placówek oświatowych;
10. Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Człuchowie;
11. Powiatowego Urzędu Pracy w Człuchowie.
12. Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka w Czarnem

Wszystkie wymienione wyżej instytucje i organizacje współpracują ze sobą, powiadamiając się wzajemnie o problemach w rodzinie i podejmują wspólnie działania.

X. REALIZACJA PROGRAMU

Realizacja programu, to kontynuacja programu z 2022 – 2025 roku, która będzie oparta na zasadach współpracy z partnerami wyszczególnionymi w programie. Zadania będą realizowane w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych objętych programem tj. w latach 2025 – 2027.

L.p.	Działanie	Okres realizacji	Realizator	Wskaźniki	Źródła finansowania
1.	Monitorowanie sytuacji rodzin z problemem bezradności opiekuńczo –wychowawczych	2025 - 2027	OPS, Placówki Oświatowe	Liczba rodzin objętych wsparciem z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	Środki własne
2.	Pomoc finansowa dla rodzin z problemem ubóstwa	2025 - 2027	OPS	Liczba rodzin, które zostały objęte pomocą	Środki własne, dotacje
3.	Realizacja „Programu posiłek w szkole i w domu”,	2025 -2026	OPS	Liczba dzieci objętych pomocą w formie dożywiania w ciągu roku szkolnego. Liczba dzieci objętych zasiłkami celowymi na zakup posiłków lub żywności	Środki własne, dotacje,
4.	Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów „Stypendia szkolne”,	2025 - 2027	Urząd Miasta i Gminy	Liczba dzieci objętych wsparciem w formie stypendium szkolnego w ciągu roku,	Środki własne, dotacje,
5.	Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin niewydolnych wychowawczych,	2025 - 2027	OPS, Urząd Miasta i Gminy	Liczba rodzin objętych asystą	Środki własne, dotacje,
6.	Wspieranie kobiet w			Liczba rodzin objętych	

	cięży i rodzin zgodnie z ustawą z 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;	2025 - 2027	OPS	wspieraniem rodziny asystenta	Środki własne, dotacje
7.	Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne w tym: pomoc psychologiczna, psychoterapeutyczna, pedagogiczna i prawna,	2025 - 2027	OPS, GKRPA, PCPR, Placówki Oświatowe	Liczba konsultacji, Liczba udzielonych porad	Środki własne,
8.	Współpraca podmiotów podejmujących działania na rzecz rodziny,	2025 - 2027	OPS, Policja, Kuratorzy sądowi	Liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego	Środki własne
9.	Umożliwienie i wspieranie ustawicznego doskonalenia umiejętności zawodowych pracowników socjalnych, asystenta rodziny, poprzez udział w szkoleniach, warsztatach oraz konferencjach	2025 - 2027	OPS, Urząd Miasta i Gminy PUP Człuchó	Liczba szkoleń, kursów, warsztatów, Liczba osób uczestniczących	Środki własne, dotacje,
10.	Organizacja wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	2025 - 2027	OPS Oświata	Liczba zorganizowanych form wypoczynku, uczestników wypoczynku	Środki własne, dotacje,
11.	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem	2025 - 2027	Przychodnie lekarskie, OPS	Liczba zgłaszanych rodzin	Bez ponoszenia koszt

XI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Czarne, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

XII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 to kontynuacja poprzedniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny w latach 2022-2025. Jest to dokument otwarty i długofalowy. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. Monitoring będzie polegał na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Analiza i ocena zebranych informacji pozwoli na planowanie dalszych działań oraz doskonalenie działań dotychczas ustalonych. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Czarne na lata 2025-2027 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z dziećmi. Wsparcie rodziny

będzie miało charakter profilaktyczny, a samej rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Tylko w takich okolicznościach można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności. Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnem zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie jako jednostka odpowiadająca za realizację Programu będzie przedkładał całościowe sprawozdania roczne Radzie Miejskiej z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny do końca marca każdego roku.

Uzasadnienie

Obowiązek opracowania, realizacji i uchwalenia gminnego programu wspierania rodziny jako zadanie własne gminy został określony w art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.